

Minister Zdrowia

ZPN.050.21.2026.KM
Warszawa, 18 czerwca 2026

Pan
Włodzimierz Czarzasty
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w związku z interpelacją nr 17191, złożoną przez Pana Posła Marcina Józefciuka, w sprawie skuteczności egzekwowania zakazu sprzedaży napojów energetycznych osobom małoletnim oraz funkcjonowania automatów vendingowych oferujących napoje energetyczne, uprzejmie proszę o przyjęcie poniższych informacji.

Zgodnie z art. 12m ust. 1. ustawy z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym¹ zabrania się sprzedaży napojów z dodatkiem kofeiny lub tauryny:

1. osobom poniżej 18. roku życia;
2. na terenie jednostek systemu oświaty, o których mowa w art. 2 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe;
3. w automatach.

System urzędowej kontroli żywności w Polsce przewiduje podział kompetencji między różne inspekcje, przy czym Państwowa Inspekcja Sanitarna (PIS) odpowiada za egzekwowanie wymogów dotyczących bezpieczeństwa żywności i ochrony zdrowia konsumentów, natomiast Inspekcja Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych (IJHARS) – za jakość handlową produktów.

Organy PIS sprawują nadzór nad urządzeniami dystrybucyjnymi w zakresie wynikającym z przepisów prawa żywnościowego, w szczególności w odniesieniu do bezpieczeństwa żywności, warunków higieniczno-sanitarnych oraz znakowania środków spożywczych. Natomiast organy PIS nie posiadają kompetencji do kontroli automatów w świetle

¹ Ustawa z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym (Dz. U. z 2026 r. poz. 149)

przepisów ww. ustawy z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym. Tym samym działania organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej koncentrują się na zapewnieniu, aby żywność wprowadzana do obrotu była bezpieczna i spełniała wymagania prawa żywnościowego, niezależnie od grupy konsumentów dokonujących jej zakupu.

IJHARS w zakresie swoich kompetencji sprawuje nadzór nad jakością handlową artykułów rolno-spożywczych w produkcji i obrocie. Przez jakość handlową należy rozumieć cechy artykułu rolno-spożywczego dotyczące jego właściwości organoleptycznych, fizykochemicznych i mikrobiologicznych w zakresie technologii produkcji, wielkości lub masy oraz wymagania wynikające ze sposobu produkcji, opakowania, prezentacji, oznakowania, nieobjęte wymaganiami sanitarnymi, weterynaryjnymi lub fitosanitarnymi.

Podczas kontroli jakości handlowej sprawdzana jest jakość handlowa artykułów rolno-spożywczych w zakresie zgodności z obowiązującymi przepisami i wymaganiami, których spełnienie zostało zadeklarowane w oznakowaniu produktu i/lub dokumentach towarzyszących. Każda partia kontrolowanego produktu sprawdzana jest pod kątem prawidłowości oznakowania. Ponadto mogą być pobrane próbki do badań laboratoryjnych i wykonane analizy w zakresie właściwości organoleptycznych i fizykochemicznych produktów.

W związku z tym, że napoje energetyczne są środkiem spożywczym i należą do grupy napojów bezalkoholowych, podlegają kontroli organów Inspekcji JHARS, jednak wyłącznie w zakresie jakości handlowej.

W przypadku oznakowania, wszystkie wprowadzane do obrotu środki spożywcze, w tym napoje energetyczne, muszą być zgodne z obowiązującymi przepisami.

Podstawowym aktem prawnym regulującym kwestię znakowania środków spożywczych jest rozporządzenie (UE) nr 1169/2011.² W przypadku oznakowania napojów energetycznych obowiązują dodatkowe wymagania określone w ustawie o zdrowiu publicznym. Zgodnie z art. 12q tej ustawy producent lub importer napoju z dodatkiem kofeiny (w proporcji przewyższającej 150 mg/l (15 mg/100 ml) lub tauryny) jest obowiązany do oznaczenia opakowania jednostkowego wyrobu widoczną, czytelną oraz umieszczoną w sposób nieusuwalny i trwały informacją o treści „Napój energetyzujący” lub „Napój energetyczny”.

² Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1169/2011 z dnia 25 października 2011 r. w sprawie przekazywania konsumentom informacji na temat żywności, zmiany rozporządzeń Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1924/2006 i (WE) nr 1925/2006 oraz uchylenia dyrektywy Komisji 87/250/EWG, dyrektywy Rady 90/496/EWG, dyrektywy Komisji 1999/10/WE, dyrektywy 2000/13/WE Parlamentu Europejskiego i Rady, dyrektyw Komisji 2002/67/WE i 2008/5/WE oraz rozporządzenia Komisji (WE) nr 608/2004

W przypadku stwierdzenia podczas kontroli niewłaściwej jakości handlowej napoju energetycznego, w tym w zakresie jego oznakowania, stosowane są sankcje z ustawy o jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych.³ Ponadto w przypadku stwierdzenia braku podania informacji o treści „Napój energetyzujący” lub „Napój energetyczny”, wymaganej na mocy art. 12q ww. ustawy o zdrowiu publicznym, powiadamiany jest organ PIS.

Należy mieć również na uwadze, że zgodnie z art. 18e ust. 1 ww. ustawy o zdrowiu publicznym „kto, produkuje lub importuje napoje z dodatkiem kofeiny lub tauryny, w opakowaniach jednostkowych niespełniających wymogów, o których mowa w art. 12q, podlega grzywnie do 200 000 zł albo karze ograniczenia wolności, albo obu tym karom łącznie.” Zgodnie z art. 18f ust. 2 ww. ustawy „Orzekanie w sprawach o czyny, o których mowa w art. 18e, następuje w trybie przepisów ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2025 r. poz. 46, 304, 1178, 1420 i 1872).”

Ustawodawca wprowadził odpowiedzialność karną każdego, kto produkuje lub importuje napoje z dodatkiem kofeiny lub tauryny, w opakowaniach jednostkowych niespełniających wymogów, o których mowa w art. 12q. Jest to zatem przestępstwo (występek – art. 7 § 1 i § 3 Kodeksu karnego) ścigane z urzędu z oskarżenia publicznego (art. 10 Kodeksu postępowania karnego).

W związku z powyższym w przypadku stwierdzenia przez organ IJHARS w czasie kontroli jakości handlowej, że doszło do popełnienia przestępstwa organ Inspekcji jest zobligowany do niezwłocznego zawiadomienia organów ścigania o popełnieniu przestępstwa i do zabezpieczenia kontrolowanego artykułu rolno-spożywczego będącego przedmiotem przestępstwa.

Podczas ostatniej kontroli planowej w zakresie jakości handlowej napojów bezalkoholowych, która miała miejsce w III kwartale 2025 r. inspektorzy IJHARS skontrolowali cztery partie na etapie detalu oraz jedną partię na etapie produkcji, napojów oznakowanych jako napoje energetyczne. Napoje sprzedawane w automatach vendingowych nie były przedmiotem kontroli. Stwierdzono nieprawidłowość w przypadku jednej partii napoju energetycznego polegającą na wymienieniu kofeiny w wykazie składników jako środka aromatyzującego, podczas gdy zastosowana ilość (320 mg/l) przewyższała ilość kofeiny dopuszczalną jako środek aromatyzujący tj. nie więcej niż 150 mg/kg. Ponadto stwierdzono, że w wymaganym ostrzeżeniu o wysokiej zawartości kofeiny

³ Ustawa z dnia 21 grudnia 2000 r. o jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych (Dz. U. z 2023 r. poz. 1980)

informacja o jej zawartości wyrażona w mg na 100 ml była podana w niewłaściwym miejscu tego ostrzeżenia.

Niezależnie od powyższego uprzejmie informuję, że Policja jako umundurowana formacja działa w oparciu o przepisy prawa, w tym przede wszystkim wykonuje zadania na podstawie ustawy o Policji.⁴ Jako formacja służąca społeczeństwu, przeznaczona do ochrony bezpieczeństwa ludzi oraz do utrzymywania bezpieczeństwa i porządku publicznego, zgodnie z art. 7 Konstytucji RP, czynności związane z realizacją nałożonych zadań może podejmować jedynie w granicach prawa.

Stosownie do art. 1 ust. 2 pkt 4 ustawy o Policji do podstawowych zadań wskazanej formacji należy wykrywanie przestępstw i wykroczeń oraz ściganie ich sprawców. Przy czym zakres i tryb prowadzenia czynności wyjaśniających w sprawach o wykroczenia został uregulowany w ustawie – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia⁵, natomiast wybrane zagadnienia procedury wykroczeniowej dookreślono w zarządzeniu nr 21 Komendanta Głównego Policji z dnia 13 lipca 2020 r. w sprawie niektórych form organizacji i ewidencji czynności wyjaśniających w sprawach o wykroczenia⁶ oraz wytycznych nr 3 Komendanta Głównego Policji z dnia 13 lipca 2020 r. w sprawie wykonywania przez Policję niektórych czynności w zakresie wykrywania wykroczeń oraz ścigania ich sprawców.⁷

W art. 54 k.p.w. został określony zakres i cel czynności wyjaśniających w sprawach o wykroczenia. Zgodnie z przywołanym przepisem prawa, w celu ustalenia, czy istnieją podstawy do wystąpienia z wnioskiem o ukaranie oraz zebrania danych niezbędnych do sporządzenia takiego wniosku, Policja z urzędu przeprowadza czynności wyjaśniające. Czynności te w miarę możliwości należy podjąć w miejscu popełnienia czynu bezpośrednio po jego ujawnieniu (art. 54 § 1). Przy czym, zgodnie z § 2 ust. 1 wytycznych w przypadku, gdy policjant ujawni wykroczenie lub uzyska wiadomość o popełnieniu wykroczenia, obowiązany jest podjąć czynności zmierzające do:

- 1) ustalenia sprawcy wykroczenia oraz zatrzymania go w uzasadnionych przypadkach;
- 2) ustalenia okoliczności zdarzenia i zabezpieczenia przedmiotów mogących stanowić dowód popełnienia wykroczenia przed utratą lub zniekształceniem;

⁴ Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2025 r. poz. 636, z późn. zm.)

⁵ Ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz. U. z 2025 r. poz. 860, z późn. zm.), dalej – k.p.w.

⁶ Dz. Urz. KGP poz. 36

⁷ Dz. Urz. KGP poz. 37, z późn. zm., dalej – wytyczne

- 3) ustalenia, czy istnieją formalne podstawy do wystąpienia z wnioskiem o ukaranie, w tym uzyskania od uprawnionej osoby żądania ścigania w przypadku wykroczenia ściganego na żądanie;
- 4) zebrania danych niezbędnych do sporządzenia wniosku o ukaranie oraz informacji o źródłach dowodowych pozwalających na obiektywne rozstrzygnięcie sprawy.

Odnosząc się do kwestii postępowania Policji w przypadku powzięcia informacji o podejrzeniu popełnienia wykroczenia, czy to poprzez naoczne ujawnienie zachowania, które może wyczerpywać znamiona wykroczenia, czy też w wyniku przyjęcia zgłoszenia od obywatela lub instytucji, należy podkreślić, że policjant podejmujący czynności wobec osób podejrzanych o popełnienie wykroczenia dokonuje indywidualnej oceny zaistniałej sytuacji. W przypadku potwierdzenia faktu popełnienia wykroczenia policjant może:

- zastosować pouczenie lub inne środki oddziaływania wychowawczego określone w art. 41 ustawy – Kodeks wykroczeń⁸;
- nałożyć grzywnę w drodze mandatu karnego;
- skierować wniosek o ukaranie do sądu.

Mając na względzie powyższe, a zarazem odnosząc się do stwierdzenia zawartego w treści interpelacji, że „pomimo obowiązywania przepisów zakazujących sprzedaży napojów energetycznych w automatach, w przestrzeni publicznej nadal funkcjonują urządzenia vendingowe oferujące tego rodzaju produkty. Automaty takie znajdują się między innymi na peronach Dworca Centralnego w Warszawie (...). Tego rodzaju automat znajduje się także na parterze Hotelu Poselskiego w Warszawie” uprzejmie informuję, że z informacji uzyskanych z KGP wynika, że Komendant Stołeczny Policji zostanie zobowiązany do przeprowadzenia czynności wyjaśniających w trybie art. 54 k.p.w. w kierunku wykroczenia z art. 18d ustawy o zdrowiu publicznym.

Jednocześnie pragnę nadmienić, że w Systemie Elektronicznej Sprawozdawczości w Policji nie są gromadzone informacje dotyczące skali wykroczeń z art. 18d ustawy o zdrowiu publicznym. Z będącego w posiadaniu Ministerstwa Sprawiedliwości sprawozdania statystycznego MSS7r dotyczącego orzecznictwa w sprawach o wykroczenia nie można wyodrębnić przypadków naruszenia zakazu sprzedaży napojów energetycznych w automatach. Formularz ww. sprawozdania nie pozwala na wyodrębnienie spraw z zakresu ustawy o zdrowiu publicznym.

Niezależnie od powyższego informuję, że w odniesieniu do jednostek systemu oświaty organy PIS kontrolują dostępność określonych grup środków spożywczych, w tym napojów energetyzujących, jednak kompetencje te wynikają z przepisów dotyczących żywienia

⁸ Ustawa z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń (Dz. U. z 2025 r. poz. 734, z późn. zm.)

dzieci i młodzieży w szkołach, a nie z ustawy o zdrowiu publicznym. W tym zakresie zastosowanie ma rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016 r. w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach.⁹

Od 1 września 2026 r. zacznie obowiązywać *rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 16 lutego 2026 r. w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach*.¹⁰ Nowe przepisy podkreślają większy udział w żywieniu produktów pochodzenia roślinnego – warzyw, owoców, nasion roślin strączkowych, pełnoziarnistych produktów zbożowych. Nowelizacja tego rozporządzenia jest spójna z rekomendacjami Światowej Organizacji Zdrowia, zgodnie z którymi żywność, w tym napoje serwowane lub sprzedawane w szkołach powinny ułatwiać realizację zdrowej diety, natomiast ograniczać dostęp do produktów, które utrudniają stosowanie zasad prawidłowego żywienia.

Odnosząc się do kwestii doprecyzowania obowiązujących przepisów uprzejmie wyjaśniam, że Ministerstwo Zdrowia nie jest autorem przepisów ustawy o zdrowiu publicznym, które wprowadziły zakaz sprzedaży napojów energetycznych osobom małoletnim. Regulacje te zostały przygotowane na etapie prac parlamentarnych według wytycznych dla poselskiego projektu ustawy.

Obecnie nie są prowadzone prace analityczne dotyczące doprecyzowania przepisów ani wprowadzenia dodatkowych mechanizmów kontrolnych w zakresie sprzedaży napojów energetycznych w automatach vendingowych. Mając jednak na uwadze trwające prace nad nowelizacją ustawy o zdrowiu publicznym, zachęcamy do aktywnego udziału w konsultacjach publicznych oraz zgłaszania propozycji zmian, które mogłyby usprawnić funkcjonowanie przepisów w tym obszarze.

Odpowiadając na pytanie dotyczące prowadzonych przez Ministerstwo Zdrowia analiz dotyczących wpływu napojów energetycznych na zdrowie dzieci i młodzieży, uprzejmie informuję, że w odniesieniu do zagrożeń wynikających z picia napojów energetycznych przez dzieci i młodzież to publikacje naukowe zgodnie wskazują na ryzyko zdrowotne. U osób regularnie pijących, w porównaniu do niepijących lub pijących je rzadko, częściej stwierdza się zaburzenia snu, bóle głowy, problemy żołądkowo-jelitowe, nadpobudliwość czy kłopoty z nauką. Bardzo poważnym skutkiem spożywania napojów energetycznych

⁹ Dz. U. poz. 1154

¹⁰ Dz. U. poz. 197

mogą być incydenty sercowo-naczyniowe, w tym tak groźne jak zawał mięśnia sercowego, zaburzenia neurologiczne, zespół nadpobudliwości psychoruchowej z deficytem uwagi (ADHD), zaburzenia zachowania oraz problemy ze zdrowiem psychicznym - poczucie lęku, depresja, a nawet deklarowane przez niektórych nastolatków myśli samobójcze. Istnieje również związek między spożywaniem napojów energetycznych a występowaniem otyłości czy nadciśnienia tętniczego.

Kolejnym niepokojącym sygnałem są dane, że dzieci pijące napoje energetyczne szybciej sięgają po alkohol, papierosy czy narkotyki. Podwyższone ryzyko niekorzystnych skutków zdrowotnych u dzieci i młodzieży wynika głównie z braku tolerancji organizmu na działanie kofeiny. Literatura podkreśla przy tym, że nie są dobrze poznane długoterminowe skutki spożywania napojów energetycznych przez nastolatków, ale na uwadze należy mieć negatywny wpływ na centralny układ nerwowy pozostający jeszcze w fazie rozwoju.

Specyfika napojów energetycznych polega na tym, że mogą być one wypijane w szybkim tempie, co powoduje, że kofeina szybciej dociera do centralnego układu nerwowego i jej działanie może być silniejsze, niż ma to miejsce przy powolnym picu gorącej kawy lub herbaty. Literatura wskazuje też, że u dzieci, które nie spożywały dotychczas kofeiny w diecie, jednorazowe wypicie puszki napoju jest jeszcze bardziej ryzykowne, ze względu na brak jakiegokolwiek adaptacji organizmu. Przypuszcza się, że w przypadku napojów energetycznych może dochodzić do synergicznego działania kofeiny z innymi składnikami napojów (tauryną, ekstraktami ziół), co tłumaczyłoby rosnącą ilość zgłoszeń młodych osób po spożyciu napojów energetycznych do Centrów Kontroli Zatruc w krajach zachodnich, pomimo braku na przestrzeni lat dużego wzrostu spożycia kofeiny.

Działania podjęte przez Polskę nie są novum na forum międzynarodowym. Mając na uwadze dane dotyczące popularności napojów energetycznych wśród dzieci i młodzieży oraz negatywne skutki zdrowotne, coraz więcej krajów podejmuje działania na rzecz ograniczenia konsumpcji napojów energetycznych przez najmłodszych. Szacuje się, że 55 krajów na świecie objęło te napoje podatkiem, w 33 krajach istnieje zakaz sprzedaży napojów energetycznych w szkołach, w 23 krajach istnieją inne formy ograniczenia sprzedaży, a 14 krajów wprowadziło ograniczenia lub zakazy reklamy i marketingu tych napojów.

Odpowiadając na pytanie w sprawie danych dotyczących spożycia napojów energetycznych przez osoby niepełnoletnie po wejściu w życie nowych przepisów uprzejmie informuję, że przed wprowadzeniem w Polsce zakazu sprzedaży spożywanie napojów energetycznych deklarowało 46-66% ankietowanej młodzieży w wieku 11-19 lat. Podobnie jak w innych krajach prawdopodobieństwo picia napojów przez nastolatków rosło wraz z każdym rokiem życia. W świetle jednego z badań w wieku 10 lat piło je 27% dzieci, w wieku 12 lat - 47%, a w

wieku 14 lat aż 65% dzieci. W Europie napoje energetyczne pije średnio 68% młodzieży w wieku 10-18 lat, a w USA według różnych badań od 43% do 77%.

Niewielka liczba opublikowanych dotychczas badań nie pozwala na formułowanie generalnych wniosków, ale pierwsze wyniki nie są zbyt optymistyczne. Jedno z trzech zrealizowanych badań, na grupie prawie 1700 uczniów w wieku 12-17 lat w trzech województwach (mazowieckim, łódzkim, lubelskim), przeprowadzone przez Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego PZH – Państwowy Instytut Badawczy w okresie luty-czerwiec 2025 r. wykazało, że odsetek uczniów pijących napoje energetyczne zmniejszył się nieznacznie.

Tylko niewielki spadek popularności napojów energetycznych stwierdzono także w drugim badaniu przeprowadzonym przez Uniwersytet Rzeszowski, wśród 999 nastolatków w wieku 15–17 lat z regionu podkarpackiego, w okresie marzec – kwiecień 2024 r.

Znacznie lepszą sytuację wykazało trzecie badanie przeprowadzone przez Instytut Sportu - Państwowy Instytut Badawczy wśród 1530 nastolatków w wieku 11-15 lat trenujących piłkę ręczną, w okresie maj – sierpień 2025 r. W porównaniu do badania z okresu przed wprowadzeniem zakazu odsetek osób spożywających napoje energetyczne spadł znacznie (19% vs. 46%), co może sugerować, że młodzież uprawiająca sport zareagowała na zakaz bardziej rozsądnie.

Wyniki dotychczasowych badań sugerują, że wprowadzenie w Polsce zakazu sprzedaży napojów energetycznych osobom niepełnoletnim nie zmniejszyło znacząco problemu ich picia przez młodzież. Jednakże, zarówno mała ilość danych, w tym brak badania na reprezentatywnej, ogólnopolskiej grupie nastolatków, jak i stosunkowo krótki czas obowiązywania zakazu powoduje, że nie należy jeszcze wyciągać definitywnych wniosków na temat skuteczności wprowadzonej regulacji.

Odnosząc się do kwestii projektowania nowych rozwiązań celowanych w grupę napojów energetyzujących, uprzejmie wyjaśniam, że w Ministerstwie Zdrowia trwają prace nad kolejną wieloletnią edycją Narodowego Programu Zdrowia (z okresem obowiązywania od 2027 r.). Prace te koncentrują się na podniesieniu efektywności realizowanych interwencji zdrowia publicznego, w jeszcze większym stopniu odnosząc się do kluczowych czynników ryzyka wielu chorób. W planowanej nowej edycji Narodowego Programu Zdrowia (NPZ) zostanie szeroko uwzględniona problematyka walki z nadwagą i otyłością, traktując ten obszar jako jeden z kluczowych priorytetów. Działania będą skupiały się wokół rozwiązań już funkcjonujących, wdrożonych w ramach dotychczasowych edycji NPZ, ale także wprowadzeniu nowych inicjatyw wspierających zdrowy styl życia, których celem jest

skuteczne ograniczenie skali problemu stanowiącego istotne wyzwanie zdrowotne i społeczne. Zachęcam do aktywnego udziału w konsultacjach projektu.

Z wyrazami szacunku
z upoważnienia Ministra Zdrowia
Katarzyna Kęcka
Podsekretarz Stanu
/dokument podpisany elektronicznie/